

PENSIONS KASSEN

**Magistre
& Psykologer**

max 20

Klimarapport 2016

MP Pensions hensigtserklæring

Bestyrelsen vil indrette investeringspolitikken inden for en overordnet ramme, der sikrer, at den understøtter den indgåede globale klimaafale fra 2015 (Paris-aftalen) om maksimalt 2° global opvarmning og så tæt på 1,5° som muligt.

Bestyrelsen vil sikre, at der årligt skriftligt redegøres for hidtidige erfaringer og fremtidige tiltag i forbindelse med udøvelsen af aktivt ejerskab overfor fossilselskaber med henblik på at sikre, at disse selskabers forretningsmodel inden udgangen af 2018 er forenelig med Paris-aftalen, herunder at nå 2° målsætningen og så tæt på 1,5° som muligt.

Det er således bestyrelsens opgave at sikre, at ovenstående udmøntes i praksis.

Bestyrelsen marts 2016

Indhold

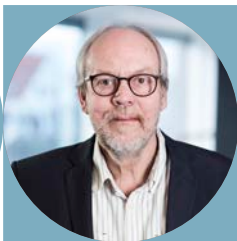
Forord	4
2,1 milliarder i klimavenlige investeringer	5
Klimaet forandrer vores investeringspolitik	6
Klimafokus på udvalgte sektorer	8
Sektor: Energi	10
Sektor: Bygninger	12
Sektor: Forsyning	14
Sektor: Land- og skovbrug	16
Sektor: Transport	18
Sektor: Vand	20
Drivhusgasser presser klimaet	23
Dialogen med selskaberne	27
Klimafokus på generalforsamlinger	32
Paris-aftalen kræver politisk handling og lovgivning	34

---

*Kolofon: MP Pension, Smakkedalen 8, 2820 Gentofte · Fagtekster: Chef for ESG Zaiga Strautmene, ESG-manager Isabella Frenning Willis · Redaktion: Kommunikationschef Mogens Holbøll, Senior Kommunikationsrådgiver Thomas Jensen
Layout: Robert Jensen, blacknetwork.dk · Tryk: Grafisk Raadgivning · Oplag: 1.000 · Udgivet marts 2017 · Foto på omslag: Robert Jensen*

Forord **Klimaet er vores store risiko**

Hos MP Pension har vi arbejdet med ansvarlige investeringer siden 2008. I takt med at befolkninger og lande over hele kloden har mærket de barske konsekvenser af klimaforandringerne, har klimaet år for år fået et større fokus. Udover at bestyrelsens medlemmer som samfundsborgere ønsker at tage et medansvar for klimaet, udgør klimaforandringerne en stor risiko for vores investeringer og dermed også for medlemmernes pension. Derfor er det helt naturligt for bestyrelsen og pensionskassen at have et særligt fokus på klimaet.

Derfor vedtog bestyrelsen i marts 2016 en hensigtserklæring om at understøtte Paris-aftalens målsætninger. Paris-aftalen er den første globale og juridisk bindende klimaafteale. Det er den konvention, der er kommet gennem ratificeringsprocessen hurtigere end nogen anden konvention. Paris-aftalen pålægger stater konkrete forpligtelser, men såfremt forpligtelserne skal forplante sig til faktiske resultater, kræver det ny regional og national lovgivning, der også forpligter virksomheder og borgere. Vi mangler at se verdens politikere træde i karakter og implementere Paris-aftalens mål, så virksomheder og borgere kan være med til at realisere klimaaftealen.

MP Pension forvalter næsten kr. 110 mia. kr. Det er i min optik rigtig mange penge. Men i en global sammenhæng er vi en meget lille aktør. MP Pension ejer typisk kun i omegnen af 0,1 % af aktierne i de selskaber, som vi investerer i. Dette faktum skal dog ikke forhindre os i at arbejde for at gøre en positiv forskel for klimaet. Derfor allierer vi os med andre aktionærer - eksempelvis gennem selskabet Hermes EOS og de to organisationer UN PRI og IIGCC. Via disse internationale samarbejder kan MP Pension få den størst mulige indflydelse - både politisk og på virksomhedsniveau.

Igennem de sidste par år har vi haft en hyppigere dialog med både medlemmer og NGO'er om klima og investeringer.

Det er en dialog, som jeg hilser velkommen, og som jeg mener, er med til at sikre, at vi fortsætter med at være en af de pensionskasser, der har allermest fokus på at investere ansvarligt.

Min oplevelse er, at vi stort set altid har samme mål i sigte. Men vejen til målet ser vi indimellem forskelligt på - også fordi vi i bestyrelsen skal repræsentere alle 110.000 medlemmer. De mange synspunkter kom tydeligt frem på de tre dialogmøder om klima, som blev afviklet i september 2016.

Et synspunkt er, at MP Pension skal frasælge alle investeringer i fossile brændstoffer. Vores synspunkt er, at vi kun kan påvirke selskaberne ved at fastholde investeringerne - fossile brændstoffer forsvinder desværre ikke, fordi vi sælger vores investeringer til andre investorer. Derfor er vores strategi fortsat at udøve aktivt ejerskab.

Der er heldigvis mange ting, som vi alle kan samles om i forhold til klimaet. For eksempel at vi gerne vil investere flere penge i klimavenlige investeringer. Derfor lavede vi også i 2016 en særlig klimaallokering på 5 mia. kr. Det tager dog tid at investere alle 5 mia. kr. Pengene skal investeres fornuftigt, så også disse investeringer giver vores medlemmer det højest mulige afkast.

Vi håber, at I vil tage godt imod vores første klimarapport. I skrivende stund er det - så vidt vi ved - også den første klimarapport, som nogen dansk pensionskasse har udgivet.

Egon Kristensen, bestyrelsesformand

2,1 milliarder i klimavenlige investeringer

MP Pension havde ved udgangen af 2016 investeret 2,1 mia. kr. i klimavenlige investeringer. Nogle af disse investeringer kommer fra MP Pensions særlige klimaallokering på 5 mia. kr. Det øgede fokus på klima, som allokeringen giver, betyder at andelen af klimavenlige investeringer vil stige i de kommende år.

I denne rapport har MP Pension opgjort de klimavenlige investeringer i forhold til de sektorer, som vi i særlig grad fokuserer på. Vores klimainvesteringer er dog ikke begrænset til disse sektorer, men hovedparten af vores ressourcer investeres for øjeblikket inden for disse sektorer.

Klimarapporten beskriver både vores klimavenlige investeringer og vores indsats for at forbedre klimaet gennem dialog med virksomhederne.

Klimavenlige investeringer i sektorer

Energi	611 mio. kr.
Bygninger	131 mio. kr.
Forsyning	699 mio. kr.
Land- og skovbrug	10 mio. kr.
Transport	16 mio. kr.
Vand	455 mio. kr.
Øvrig grøn industri	178 mio. kr.
I alt	2.100 mio. kr.

Klimaet forandrer vores investeringspolitik

MP Pensions afkast skal altid skabes på et ansvarligt grundlag. De globale klimaforandringer har tilføjet et ekstra lag af kompleksitet til de overvejelser – både fordi vi i fremtiden kommer til at se helt nye industrier og teknologier vokse frem, og fordi de globale konsekvenser af storme, oversvømmelser og tørke hurtigt kan ændre værdien af materielle aktiver. Det gør klimaforandringerne til en stor trussel for vores investeringer. Samtidig har politiske beslutninger om håndtering af klimaforandringerne stor indflydelse på, hvilke industrier der bliver fremtidens vindere og tabere. Derfor spiller klima og miljø en fortsat vigtigere rolle i vores investeringspolitik, i vores udvælgelse af investeringer og i vores daglige køb og salg.

Klima og ansvarlige investeringer

I foråret 2016 inkorporerede vi Paris-aftalen i

vores retningslinjer for ansvarlige investeringer. Implementeringen foregår i tre spor:

Investeringer

Vi vurderer potentialet for afkast og opvejer det imod den risiko, som vi tager. Heri indgår også overvejelser om virksomhedens robusthed i forhold til klimarisici, specielt hvis virksomheden er i en sektor, hvor klimaspørgsmålet spiller en væsentlig rolle.

Aktivt ejerskab

MP Pension er en aktiv investor. Det betyder, at vi aktivt forsøger at påvirke den langsigtede værdiskabelse i de selskaber, vi investerer i.

Det har vi blandt andet gjort ved at stille forslag på selskabers generalforsamlinger om, at de skal forholde sig til, hvordan klimaforandringer vil påvirke deres forretning, og hvordan deres

aktiviteter stemmer overens med Paris-aftalens målsætning.

Politisk indflydelse

Hos MP Pension ved vi, at omfattende og vedvarende ændringer på klimaområdet kræver internationale politiske beslutninger. Som investor udøver vi derfor først og fremmest politisk indflydelse gennem nationale og internationale samarbejder og gennem vores brancheorganisation, hvor vores stemme bliver større. Vi udøver også direkte politisk indflydelse, men har ikke samme gennemslagskraft, når vi står på egne ben.

5 mia. kr. til klimavenlige investeringer

I 2016 besluttede bestyrelsen at lave en særlig klimaallokering på 5 mia. kr. Allokeringen bidrager på den ene side til at understøtte den markedsbaserede omstilling til en lavudledningsøkonomi. Samtidig fungerer allokeringen som en fremtidssikring i tilfælde af, at klimaomstillingen sker hurtigere, end markedet forventer lige nu.

De første investeringer er lavet i virksomheder, der har tydelige profiler inden for reducere af drivhusgasser (mitigation) og håndtering af følgerne af klimaforandringer (adaptation) eller på andre måder har en konkurrencefordel i en langsigtet udvikling mod et klimamæssigt bæredygtigt samfund.

Børsnoterede selskaber

De børsnoterede selskaber, som vi har investeret i, er hovedsagligt fundet inden for MP Pensions eksisterende investeringsunivers gennem screening af den eksisterende portefølje, analyse af virksomhederne i MSCI's miljø- og energikategorier, dialog med vores forvaltere, samt analyse af andre klimaporteføljer og bæredygtighedsindekser. Som led i vores aktive investeringsstrategi har vi valgt at have en overvægt i de udvalgte virksomheder i forhold til vores investeringsbenchmark². Ud over det særlige fokus på selskabernes klimabidrag sker hver enkelt investering i allokeringen under hensyn til de samme principper om

risiko og afkast, som gælder for alle MP Pensions investeringer.

“ Klima og miljø spiller en fortsat større rolle i vores investeringspolitik. ”

Green bonds

I 2016 investerede MP Pension også for første gang i green bonds. Green bonds er obligationer, hvor de underliggende aktiver har et miljø- og/eller klimamæssigt sigte. Markedet for green bonds er stadig voksende, selvom efterspørgslen fortsat er markant større end udbuddet, hvilket påvirker obligationernes pris og dermed det afkast, som vi får til medlemmerne. Ved investering af midlerne i klimaallokeringen vurderer vi derfor også løbende klimapotentialet i konventionelle obligationer, der ikke nødvendigvis er kategoriseret som green bonds, men har klimamæssig relevans. Vi forventer dog, at den stigende interesse blandt investorer for klimarelaterede obligationsinvesteringer – særligt efter COP21 – på sigt vil give et større udbud af green bonds.

Flere klimavenlige investeringer i 2017

MP Pension fortsætter arbejdet med klimavenlige investeringer i 2017 og øger omfanget af investeringer løbende. Hvornår alle 5 mia. kr. i allokeringen er fuldt investeret, afhænger af kvaliteten af investeringsmulighederne. Derfor er det vanskeligt at sætte en deadline, men vi bruger betydelige ressourcer på at finde klimavenlige investeringer.

1 MSCI er en af verdens førende udbydere af blandt andet risikoanalyser til institutionelle investorer.

2 Find mere information om investeringsbenchmark på MP Pensions PensionsWiki: <https://pensionswiki.dk>

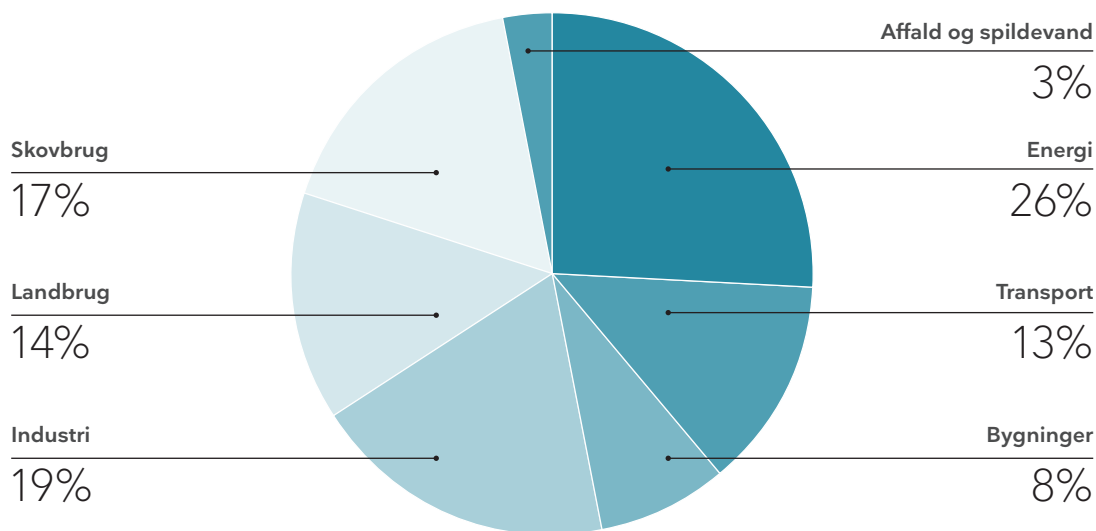
Klimafokus på udvalgte sektorer

G7-landene har påpeget, at en hastig forandring af energisektoren er helt afgørende for at undgå de værste konsekvenser af klimaforandringerne. Andre sektorer må også indstille sig på en fremtid med lavere emissioner og højere energieffektivitet.

Derfor udøver vi aktivt ejerskab over for udvalgte sektorer og industrier for at begrænse deres CO₂-udledning og forbedre deres selskabsledelse. I vores dialog med banker forsøger vi at sikre, at de effektivt håndterer deres eksponering til karbonintensive projekter såsom kulkraftværker.

Vi forventer, at alle selskaber forbereder sig på strammere klimapolitikker for at beskytte værdien af selskabet og dermed vores investeringer. I efteråret konkluderede CDP, at kun 94 af de 900 største virksomheder har en konkret 2°-plan. Derfor vil der også i de kommende år være brug for, at investorer går i dialog med selskaberne om vores forventninger til værdiskabelse og beskyttelse af vores investering.

Drivhusgasudledning fordelt på industri

Kilde: IPCC (2014): Fifth Assessment Report

Sektorer med stor indflydelse på klimaudfordringerne

Energi

Energieffektivisering er afgørende i omstillingen fra fossile brændstoffer til vedvarende energi.

Land- og skovbrug

Denne sektor bliver mødt af stadig større krav til bæredygtig produktion, da for eksempel skovafbrænding bidrager væsentligt til CO₂-udledning.

Bygninger

Ifølge Energistyrelsen går 83 % af det private energiforbrug til rumopvarmning og varmt vand i bygninger, og sektoren står for op mod 1/3 af den globale udledning af drivhusgasser.

Transport

Transportsektoren bruger store mængder fossile brændstoffer og er dermed en stor udleder af CO₂.

Forsyning

En effektiv forsyningssektor inden for blandt andet vand, varme og el er afgørende for et mere bæredygtigt samfund.

Vand

Vand til industriel produktion og drikkevand er allerede en knap ressource mange steder i verden, og efterspørgslen er kraftigt stigende.

Sektor: Energi

Samlet investering: 611 mio. kr.

Foto: Colourbox

Danmark fossilfrit i 2050

Danmark har en målsætning om at være fri for fossile brændstoffer i 2050. Det bliver en dyr og tidskrævende proces at opnå en så stor forandring, og her kan en bedre udnyttelse af energien spille en vigtig rolle. Derfor har blandt andre Aarhus og Aalborg Universitet iværksat et stort forskningsprojekt, der skal afdekke, hvordan Danmark bedst muligt håndterer overgangen fra fossile brændstoffer til vedvarende energi. MP Pension ønsker at tage et aktivt medansvar for denne omstilling og

er derfor partner i dette globale projekt, hvor også Stanford University deltager.

”Det er vigtigt, at der bliver forsket i energiområdet, så vi kan sikre Danmark den bedste mulige overgang til vedvarende energikilder”, siger Niels Erik Petersen, investeringschef i MP Pension.

Et resultat af forskningsprojektet vil blive, at man får et bedre grundlag for at kunne pege

på de rigtige investeringer i forhold til overgangen til vedvarende energi, så udgifterne ikke bliver uforholdsmæssigt store. Det skønnes, at der skal investeres mere end 100 mia. kr. om året for at leve op til den politiske ambition om et fossilfrit Danmark i 2050.

Her investerer MP Pension klimavenligt

Der er også danske virksomheder, der udvikler løsninger, der kan bidrage til at løse klimaudfordringen. Bawat A/S har udviklet et særligt miljøvenligt system til at rense skibes ballastvand. Bawats løsning er unik, fordi den anvender overskudsenergi fra skibets almindelige drift, og det står i kontrast til konkurrenternes produkter, som enten bruger meget energi eller kemikalier, for eksempel klor. Bawat var den første investering fra MP Pensions særlige klimaportefølje på 5 mia. kr.

”Bawat sætter nye miljømæssige standarder på en økonomisk bæredygtig måde”, har Michael Zöllner, direktør for Danmarks Grønne Investeringfond, udtalt til Børsen.

MP Pension har inden for denne sektor også investeret i følgende virksomheder, hvis produkter direkte eller indirekte har en gavnlig indflydelse på klimaet:

AAF · Alstom · Eaton · Flotek Industries · Intersil · Lattice Semiconductor · Osram Licht · Power Integrations · Red Electrica · Zumtobel Group

“ Det er vigtigt, at der bliver forsket i energiområdet, så vi kan sikre Danmark den bedst mulige overgang til vedvarende energikilder. ”

Niels Erik Petersen, investeringschef i MP Pension

Vidste du

Mere end halvdelen af det danske forbrug af el var i 2014 produceret fra vedvarende energikilder. I 1994 var det kun fem procent.

I 2020 skal 30 procent af det samlede danske energiforbrug dækkes af vedvarende energi.

Fakta om energieffektivisering

I 2015 var de globale investeringer i energieffektiviseringer 66 % større end investeringen i konventionel energi. Det tal signalerer, at der er sket og stadig sker ændringer inden for energisektoren. Incitamentet til at forbedre vores udnyttelse af energien bliver også hele tiden større i takt med blandt an-

det ustabile energipriser og udsigterne til højere priser på CO₂-udledning. Derudover har mange lande en interesse i at mindske afhængigheden af importeret energi. Det anslås, at en reduktion af drivhusgasser på 40 % vil kunne nås alene ved at effektivisere måden, hvorpå vi udnytter vores energi.

Sektor: Bygninger

Samlet investering: 131 mio. kr.

Foto: Robert Jensen

Isolering og klima går hånd i hånd

Bygninger bruger omkring 40 % af verdens energi og står for op mod 30 % af den årlige globale udledning af drivhusgasser. Byggeindustrien er derfor udsat for risici fra stigende energiomkostninger, ustabile priser på fossile brændstoffer og udsigten til øget CO₂-regulering.

Mens nogle aktører inden for fast ejendom er

strategisk bevidste om disse risici og har taget konkrete skridt for at forbedre deres miljøpåvirkning, har mange andre stadig ikke valgt en proaktiv tilgang til klimadagsordenen. Derfor kan det være helt afgørende, når ejendomssektoren træffer deres investeringsbeslutninger, at de tænker klimarisici ind, hvis målsætningerne fra Paris-aftalen skal nås. Det betyder samtidig, at energi- og klimarelaterede

investeringer og renoveringer vil få en langt større betydning fremover.

En af de hurtigste og mest effektive måder at begrænse den globale CO₂-udledning på er at reducere energiforbruget. I boliger og erhvervsejendomme kan man opnå umiddelbare energibesparelser ved at øge energieffektiviteten og reducere varmekonsumet med isolering. Blandt andet derfor foretrækker MP Pension at investere i certificerede ejendomme.

83 % af det private energiforbrug i Danmark går til rumopvarmning og varmt vand i bygninger, og det er estimeret, at boligmassen kunne have et 30 % lavere varmekonsum, hvis utætte vinduer og dårlig isolering blev udskiftet. Dermed vil der komme et stigende fokus på energieffektivt byggeri og reduktion af CO₂ i byer.

Her investerer MP Pension klimavenligt

MP Pension investerer gennem vores særlige klimaportefølje i firmaet Kingspan Group. Kingspan Group er et firma, der blandt andet

producerer isoleringsløsninger og vi forventer, at efterspørgslen på Kingspans isoleringsløsninger vil stige fremover.

MP Pension har inden for denne sektor også investeret i følgende virksomheder, hvis produkter direkte eller indirekte har en gavnlig indflydelse på klimaet:

Azbil · Compagnie De Saint Gobain · Emerson Electric · Headwaters · Louisiana-Pacific · Owens Corning · Sekisui House · Umicore

“ MP Pension har investeret midler fra klimaallokeringen i isoleringsløsninger. ”

Vidste du

Der bygges i Danmark for ca. 120 mia. kr. om året. Det offentlige byggeri udgør 15-20 % heraf.

Fakta om CO₂ og isolering

Det anslås, at isolering kan begrænse det globale CO₂-udslip med 780 millioner ton hvert år, svarende til over 90 millioner husholdningers årlige elforbrug. For hvert kilo

CO₂, der frigives under fremstillingsprocessen, kan isolering reducere energiforbruget med op til 330 kilo CO₂ hvert år.

Sektor: Forsyning

Samlet investering: 699 mio. kr.

Foto: Colourbox

Flere udbydere og tilskud giver mere grøn energi

Forsyningssektoren står ved en historisk skillevej. Den traditionelle forretningsmodel, hvor store centrale kraftværker leverer elektricitet i et stærkt reguleret marked, er truet. Den store omstilling i sektoren er drevet af ændret regional efterspørgsel på elektricitet, ændrede forbrugerforventninger og hidtil uset teknologisk innovation.

Stordriftsfordele sænker prisen

Statstilskud har hjulpet vind- og solenergi med at få fodfæste på de globale elmarkeder, men stordriftsfordele er den sande drivkraft bag de faldende priser. Det er i dag langt billigere at producere solenergi, end det var tidligere, og derfor er der mange flere udbydere på markedet. Det driver prisen ned.

Her investerer MP Pension klimavenligt

MP Pension har også investeret i forsyningssektoren i det seneste år. Det er sket som en udløber af den 5 mia. kr. store allokering til klimainvesteringer, som bestyrelsen vedtog i foråret 2016. Denne sektor spænder bredt i typer af virksomheder, og det bærer vores investeringer også præg af. Vi har blandt andet investeret i følgende virksomheder:

Pattern Energy Group

Amerikanske Pattern Energy ejer 18 vindfarme og leverer årligt 2.644 MW vedvarende energi til sine kunder i USA, Canada og Chile.

Waste Management Inc.

Waste Management indsamler, transporterer, genbruger og omdanner affald til energi svarende til 470.000 husstandes årlige forbrug i USA. Selskabet er med 21 millioner kunder i USA og Canada en førende udbyder af "zero waste" og "single stream"-løsninger og udvikler løbende nye teknologier til genbrug. I 2015 håndterede selskabet 15 millioner tons materiale til genbrug.

Xinyi Solar Holdings

Xinyi Solar Holdings er en af verdens stør-

ste producenter af glas til solcellepaneler. Solcellefabrikanten eksperimenterer i øjeblikket også med at drive økologisk landbrug under de store solcelleanlæg, virksomheden producerer. Kina har en ambition om at øge andelen af energi fra vedvarende kilder fra 10 % i 2015 til 15 % i 2020, hvilket gør, at der er stor efterspørgsel efter Xinyi Solars produkter.

MP Pension har inden for denne sektor også investeret i følgende virksomheder, hvis produkter direkte eller indirekte har en gavnlig indflydelse på klimaet:

8point3 Energy Partners · ABB · AES · Allele · Biogasol · Calpine · Centrica · Clean Harbors · Cleanaway Waste Management · EDP Energias de Portugal · Enel · Energy Development Corporation · Engie · Heritage-Crystal Clean · Hokuriku Electric Power Company · Idacorp · Mercer International · Monolithic Power Systems · Race Bank · Renvico · Rotork · Schnitzer Steel Industries · STEAG SCR-Tech · TerraForm Global · Varmevärden · Vestas Wind Systems · Viesgo · Wheelabrator Technologies

---

Vidste du

Omkostningerne ved solenergi er faldet til 1/150-del af niveauet i 1970'erne, mens den samlede mængde af installeret solenergi er 115.000-doblet.

Siden 2000 er mængden af den globale elektricitet produceret af solenergi syvdoblet, mens mængden af el genereret ved vindkraft er firedoblet i samme periode.

Fakta om forsyningssektoren

Klimaændringer, CO₂-regulering, vandmangel, forholdet til lokalsamfundet og strategier for at imødekomme den stigende efterspørgsel efter bæredygtige produkter

og tjenester er alle sammen emner, som er kommet på bestyrelsernes dagsordener i sektorens virksomheder.

Sektor: Land- og skovbrug
Samlet investering: 10 mio. kr.

Foto: Colourbox

Indkøbskurven er fyldt med palmeolie

Palmeolie er et efterspurgt produkt. Det anslås, at cirka hvert andet produkt på supermarkedets hylder – og dermed også i forbrugernes indkøbskurve – indeholder palmeolie i en eller anden form. Når et produkt er så populært, hænger det som regel sammen med pris. Det gør det også i palmeolien tilfælde. Oliepalmer kan vokse på dårligere landbrugsjord end

mange andre afgrøder, og giver desuden mere olie per dyrket hektar end fra nogen anden plante. Derfor udgør palmeolien 65 % af al den planteolie, der handles internationalt.

Dyrkningen af oliepalmer er desværre problematisk. Store skovarealer bliver ryddet for at give plads til plantager. Rydningen foregår ved

at stikke ild til kæmpe skovområder, hvilket dels forårsager stor forurening og dels skader biodiversiteten. Derfor trak blandt andre Unilever, Nestlé og Burger King i en periode deres ordrer hos verdens næststørste producent af palmeolie, Golden Agri-Resources (GAR), for at presse selskabet til at arbejde seriøst med bæredygtighed i produktionen.

MP Pensions Chef for ESG, Zaiga Strautmane, var i efteråret 2016 i Indonesien sammen med UNPRI og WWF for at se palmeolieproduktionen og tale med producenter, NGO'er og repræsentanter for den indonesiske regering. Gennem Hermes EOS har vi været i dialog med GAR, som blev beskyldt for skovrydning og for at forårsage skade på biodiversiteten. Virksomheden blev bedt om at certificere al deres produktion, så den var i overensstemmelse med den anerkendte certificering, RSPO.

I dag arbejder GAR hen imod, at alle deres plantager, som er plantet før 2010, skal være RSPO-certificeret senest i 2020. De har desuden vedtaget en politik for bevarelse af skovene, ligesom de har ansat en direktør, hvis eneste ansvarsområde er bæredygtighed.

Her investerer MP Pension klimavenligt

MP Pension øger i disse år sit fokus på store leverandører af tømmer, papir og træpiller for at sikre, at alle produkter stammer fra certificerede, bæredygtigt forvaltede skove. Vi vil også gå i dialog med fødevarerproducenter for at sikre, at fødevarer som palmeolie, soja og oksekød produceres bæredygtigt.

“ I 2015 var der så mange skovbrande i Indonesien, at CO₂-udslippet overgik hele USA's CO₂-udslip. ”

Weyerhaeuser Co. er en af verdens største private skovejere, og selskabet ejer mere end 13 mio. hektar skov alene i USA og 14 mio. hektar i Canada. Selskabet, som blandt andet producerer tømmer og cellulosefibre, gør en stor indsats for at udvikle bæredygtigt skovbrug.

Vidste du

Palmeolie er den primære årsag til at den frodige regnskov bliver fældet i Malaysia og Indonesien - herunder på Borneo. Det går ud over nogle af de meste truede dyr i verden

som tiger, orangutang, næsehorn, elefant og mange andre. Malaysia og Indonesien producerer og leverer nemlig ca. 85 % af al palmeolie i.

Fakta om land- og skovbrug

Det er ikke kun palmeolieproduktionen, der udgør en udfordring. Land- og skovbrug genererer tilsammen omkring en

fjerdedel af de globale udledninger af drivhusgas.

Sektor: Transport

Samlet investering 16 mio. kr.

Foto: Colourbox

Transport skal også være bæredygtig

Transportsektoren er kendetegnet ved et stort forbrug af fossile brændstoffer (diesel, benzin og olie) og har ikke umiddelbart en mulighed for at skifte til noget andet. Dermed er det vanskeligere for transportfirmaer at foretage den ændring til bæredygtige eller vedvarende energikilder, som for eksempel energisektoren er i gang med.

Samtidig er transportsektoren meget udsat, når der er udsving i energipriserne.

DSV er et dansk moderselskab for en gruppe af transport- og logistikselskaber i Europa, Nordamerika og Mellemøsten. Gruppen tilbyder transport på vej, vand og i luften, såvel som lagertjenester og logistikservices. DSV har

etableret logistikselskaber med egne lokationer i mere end 80 lande på alle kontinenter.

DSV har bemærket, at kun få kunder er begyndt at interessere sig for deres miljøpåvirkning, og overordnet forventer DSV, at transportbranchens kunder også i fremtiden vil sætte pris over bæredygtighed. For at skubbe kunderne i den rigtige retning, tilbyder DSV individuelle CO₂-rapporter, der viser fodaftrykket ved hver enkelt transport. I 2016 udarbejdede DSV 1.141 CO₂-rapporter, svarende til 4,9 % af den samlede CO₂-mængde fra alle selskabets aktiviteter i 2016.

DSV har stort fokus på selskabets bidrag til transportsektorens CO₂-udledning og afsøger i samarbejde med deres kunder muligheden for at introducere alternative teknologier. Det kan blandt andet være biobrændseldrevne lastbiler i Sverige og eldrevne lastbiler i Tyskland.

Især for vejtransporten er det dog en udfordring at indføre CO₂-mål, fordi DSV bruger flere tusind små underleverandører. Indtil videre har det været lettere at koordinere handling på sø- og lufttransport, fordi de primært foregår via store selskaber som Mærsk og Lufthansa, der allerede har stort fokus på at begrænse deres CO₂-udledning.

Skal transportsektorens CO₂-udledning begrænses nok til at understøtte Paris-aftalen, vurderer DSV derfor, at det vil kræve helt nye teknologier. Transportbranchen er en lavmargin industri, og investeringerne vil være store. Derfor har DSV offentligt efterlyst en mere sammenhængende tilgang, både fra myndigheder og internt i branchen, der stadig mangler standarder for måling og rapportering af CO₂-udledning. DSV efterlyser også en øget interesse for klimadagsordenen generelt.

Her investerer MP Pension klimavenligt

CAF er en spansk, multinational virksomhed, der producerer transportsystemer til højhastighedstog, andre typer tog, metro og sporvogne. Togtransport er en af de mest klimavenlige transportformer, og den teknologi, som CAF producerer, er med til yderligere at nedbringe jernbanernes omkostninger ved at effektivisere transportsystemerne.

MP Pension har inden for denne sektor også investeret i følgende virksomheder, hvis produkter direkte eller indirekte har en gavnlig indflydelse på klimaet:

East Japan Railway Company · Nippon Signal Company · Valeo

Vidste du

Transportsektoren står for 13 % af den globale udledning af drivhusgasser.

Fakta om transport

Transportsektoren stod i 2010 for ca. 25 % af det samlede energiforbrug i Danmark og 65 % af det samlede olieforbrug. Transportsektoren dækker over gods- og persontrans-

port på veje, med skib og med fly. Langt størstedelen af energien kommer fra fossile brændstoffer.

Sektor: Vand

Samlet investering 455 mio. kr.

Foto: Colourbox

Efterspørgslen på vand stiger med 50 %

Vand kan vise sig at blive et vigtigt investeringsområde i det 21. århundrede. Den globale efterspørgsel på vand forventes at stige med mere end 50 % frem til 2030 og overstiger allerede den nuværende globale vandforsyning. Den globale efterspørgsel på vand er kraftigt stigende på grund af befolkningstilvækst og ændrede kostvaner, utilstrækkelige investeringer i infrastrukt-

tur til vandforsyning og mangel på klare pris-signaler for effektiv anvendelse af vand. Det har allerede nu fået et stigende antal lande - blandt andet Indien, Kina, Mexico, Spanien, Sydkorea og USA - til at bruge af deres ikke-fornyelige grundvandsmagasiner for at efterkomme efterspørgslen på vand.

Vandrelaterede temaer rummer en række forskellige risici, herunder vandmangel, spildevandshåndtering, oversvømmelser, forurening og politiske risici, der eksempelvis kan resultere i stigende udgifter til vand. Samtidig vil klimaændringerne sandsynligvis påvirke ferskvandsforsyningen negativt og forværre vandudfordringer for erhvervslivet på markante, men uforudsigelige måder.

Mange virksomheder har stadig utilstrækkelige planer for vandforvaltning, vandpolitik og risici forbundet med fremtidig adgang til vand. Det åbner op for investeringsmuligheder i afsaltning, genbrug af spildevand og andre former for vandinfrastruktur.

Gennem MP Pensions aktive ejerskab er vores fokus på de mere udsatte sektorer, især minedrift og forsyningssektoren. De er fortsat afhængige af rigelige og billige forsyninger af vand, men oplever faldende udbud i dele af verden. Sammen med Hermes EOS og UN PRI fokuserer vi også på vandrisici i landbrugets forsyningskæde og de mindre, men potentielt mere udsatte, virksomheder i områder, der allerede har vandmangel.

Her investerer MP Pension klimavenligt

Advanced Drainage er en af verdens største producenter af dræningsrør og tilbehør. Klimaforandringerne forventes at give stigende vandstande, kraftigere nedbør og flere oversvømmelser, og dermed øge efterspørgslen

efter Advanced Drainages produkter til vandafledning og rensning af overfladevand.

Beijing Enterprises Water Group

I Kina er over 58 % af vandet i de største søer og 40 % af vandet i undergrunden allerede så forurenet, at det ikke er drikkeegnet. Beijing Enterprises Water Group driver en række konventionelle vandværker, vandværker til genbrug af vand og vandværker, der behandler forurenet vand. I takt med at vand - blandt andet på grund af klimaforandringer - bliver en knappere ressource, forventes efterspørgslen på selskabets løsninger at øges.

“ I 2016 manglede 1,6 mia. mennesker adgang til rent drikkevand. ”

MP Pension har inden for denne sektor også investeret i følgende virksomheder, hvis produkter direkte eller indirekte har en gavnlig indflydelse på klimaet:

Alfa Laval · Bristol Water · Clarcor · Itron · Kurita Water Industries · Munters · Novozymes · Pentair · Rexnord · Watts Water Technologies · Xylem Water Solutions

---

Vidste du

Mindre end en halv procent af Jordens vandreserver er drikkevand.

Flere mennesker på verdensplan, har egen mobiltelefon end adgang til et toilet.

Fakta om vand

Hyppigere skybrud i kraft af klimaforandringer får vandet i kloaker til at flyde over, forværrer vandmangel, folkesundheden globalt og nedsætter produktionen af fødevarer. I dag lever halvanden milliard mennesker iføl-

ge OECD i områder, der er stærkt påvirket af vandmangel. Frem til 2050 vil antallet stige til lige under fire milliarder, hvilket kan medføre en global fødevarekrise, hvis ikke kursen ændres nu.

Drivhusgasser presser klimaet

Vi opfordrer virksomheder til offentligt at støtte indførelsen af en global pris på udledning af drivhusgas¹. Det er afgørende for selskabernes langsigtede værdi, at de forholder sig til, hvad en pris på udledning af drivhusgasser betyder for deres fremtidige forretning.

En pris på drivhusgasser er langt fra det eneste tiltag, der er brug for, men det er et vigtigt værktøj til at få selskaberne til at ændre deres adfærd og forholde sig til de faktiske omkostninger ved CO₂-udledning. En global pris på

CO₂ vil også gøre det mere attraktivt at investere i CO₂-opsamling, vedvarende energikilder og andre klimavenlige teknologier.

Større fokus på metan

Selvom CO₂ er den drivhusgas, der bliver udledt markant mest af på verdensplan, er den langt fra den eneste problematiske drivhusgas. Over en periode på 20 år er metan, ifølge the Climate and Clean Air Coalition's (CCAC) Oil and Gas Methane Partnership, mindst 84 gange så potent som CO₂. Derfor kan >>>

¹ Typisk betegnet carbon price, forstået som en pris på udledning af gasser med drivhuseffekt.

begrænsninger i metanudledninger bidrage med relativt hurtige – og vigtige – begrænsninger af den globale opvarmning.

Metan bliver udledt ved produktion, transport, opbevaring og behandling af olie og gas. Det er relativt let at reducere metanudledningen i nye gas- og oliefelter, men det er langt svæmere i de ældre faciliteter. De lave gaspriser har svækket incitamentet til at opdatere de gamle felter, og hvis der ikke er nogen økonomisk fordel ved at opsamle gasserne, er det ofte lettere og billigere bare at brænde dem af.

“ Vi opfordrer selskaber til at opsamle metan i stedet for at brænde det af. ”

Ifølge Verdensbanken afbrænder olieindustrien hvert år godt 140 milliarder kubikmeter gas – hovedsagligt metan. Det frigiver mere end 300 millioner ton CO₂ i atmosfæren. Hvis gassen i stedet blev brugt til energiproduktion, kunne det give 750 milliarder kWh elektricitet. Det er mere end hele det afrikanske kontinents årlige elforbrug.

MP Pension deltager gennem Hermes EOS både i UN PRI's arbejdsgruppe om metan og samarbejder med the CCAC Oil and Gas Methane Partnership og Verdensbankens Zero Routine Flaring by 2030-initiativ. I vores dialog med olie- og gasselskaber opfordrer vi dem derfor til at tilslutte sig Zero Routine Flaring by 2030-initiativet og CCACs Oil & Gas Methane partnerskab. Vi opfordrer også selskaberne til at holde op med at afbrænde metan.

HFC-gasser er en trussel

HFC-gasser bliver blandt andet brugt i køleskabe og klimaanlæg. Disse gasser har en drivhusvirkning, der kan være op til 10.000 gange så kraftig som CO₂. Det vurderes, at gasserne udgør 1-2 % af verdens udledninger af klimagasser, og FN vurderer, at gasserne inden for en overskuelig fremtid vil kunne udgøre 20-25 % af verdens udledninger af klimagasser, hvis

ikke området bliver reguleret. Derfor var det et stort fremskridt, da 150 lande i oktober 2016 blev enige om at føje HFC-gasser til Montreal-protokollen. Miljøstyrelsen forventer, at aftalen vil spare klimaet for 65 mia. ton CO₂ inden 2050 og kan forhindre en temperaturstigning på op til 0,5 °C frem til 2100.

Usikker viden om selskabernes CO₂-udledning

I dag findes der ingen globale standarder for, hvordan virksomheder skal beregne deres CO₂-udledning. Der er heller ingen lovkrav om, at selskaberne skal rapportere om deres CO₂-udledning. Alligevel opfordrer MP Pension selskaber til at rapportere om deres udledninger af drivhusgasser. Det vil på sigt give et bedre billede af vores investeringers klimaperformance.

Antallet af virksomheder, der måler og rapporterer deres CO₂-udledning til CDP (tidligere the Carbon Disclosure Project), stiger fortsat. De udgør dog stadig under halvdelen af virksomhederne i investeringsuniverset, og for resten af selskaberne findes der kun estimater. For at kunne beregne et retvisende fodaftryk af porteføljen er det helt afgørende, at alle selskaber rapporterer, at datakvaliteten bliver forbedret, og at rapporteringen foregår efter fælles standarder. Det lægger vi derfor stor vægt på, både gennem dialog og initiativer i samarbejde med andre investorer.

Selv for de virksomheder, der rapporterer, er det fortsat en udfordring at beregne Scope 3-udledninger. Det er problematisk, fordi den største del af selskabernes udledning ofte ligger inden for Scope 3 og kan udgøre helt op til 90 % af en virksomheds udledninger. De nuværende data giver derfor ofte kun et billede af CO₂-udledningen fra virksomhedernes produktionsproces, men ikke af deres samlede klimapåvirkning.

Det kan give forkerte vurderinger af virksomheder, der har lave udledninger fra deres produktion, men laver produkter, der har store emissioner i løbet af deres levetid. Det kan også give forkerte vurderinger af virksomheder, der har høje udledninger i produktionen,

men hvor produkterne i løbet af deres levetid er CO₂-neutrale eller ligefrem CO₂-negative - for eksempel elbiler, vindmøller eller isoleringsmaterialer. Efterhånden som mængden og præcisionen af tilgængelige data bliver forbedret, håber vi, at Carbon Footprinting bliver en mere pålidelig indikation på selskabernes klimaperformance.

“ For at beregne et retvisende CO₂-fodaftryk er det helt afgørende, at virksomhederne forbedrer deres rapportering. “

Vidste du

CO₂-udledning opdeles typisk i tre kategorier:

Scope 1: Alle virksomhedens direkte drivhusgasemissioner, eksempelvis fra brændstofforbrug, køretøjer og flygtige emissioner.

Scope 2: Emissioner fra elektricitet og indirekte emissioner fra forbrug af købt elektricitet, varme og damp.

Scope 3: Andre indirekte emissioner såsom udvinding og produktion af købte materialer og brændstoffer, transport i fartøjer der ikke er ejet af selskabet selv, elektricitetsrelaterede aktiviteter der ikke er omfattet af Scope 2, outsourcete aktiviteter, affaldshåndtering, m.v.

Case: Southwestern Energy

Det amerikanske energiselskab Southwestern Energy er et af de selskaber, der er længst fremme i forhold til håndtering af metan. Selskabet er det eneste amerikanske medlem af the CCAC Oil & Gas Methane Partnership og arbejder for at begrænse

sine metanudledninger til under 1 % af selskabets samlede udledning af drivhusgasser. Selskabet anerkender, at fordelene ved at købe gas frem for kul forsvinder, hvis metanudslip udgør over 1 % og har sat ambitiøse miljømål.

Dialogen med selskaberne

Klimaforandringerne stiller os som investor over for to centrale udfordringer. For det første er der de langsigtede risici ved klimaforandringer og deraf følgende generel skade for økonomien. For det andet opstår der i overgangen til en lavkarbon-økonomi en overgangsrisiko, hvor nogle virksomheder vil vinde og andre tabe på den nye situation. Det er desværre svært at forudsige, hvad der præcist vil ske.

Derfor går vi via Hermes EOS i dialog med virksomheder for at beskytte værdien af vores investeringer.

Vi ser på mange forskellige parametre, når vi udvælger selskaber til dialog, herunder størrelsen af vores beholdning i selskabet, generelle risici i sektoren, risici i landene selskabet opererer i, og muligheden for at opnå positive forandringer. Hver dialogproces tager højde for alle de faktorer, der er relevante for den specifikke virksomhed.

God selskabsledelse er helt afgørende for også at opnå fremskridt på miljømæssige, sociale eller strategiske områder. Mens de overordnede principper om god selskabsledelse er universelle, er specifikke strukturer ofte landespecifikke. Miljømæssige, sociale, strategiske og forretningsmæssige problemstillinger er typisk sektorspecifikke. Derudover er der tematiske spørgsmål såsom en pris på CO₂, som kræver en global snarere end sektor- eller landespecifik indsats.

Vores dialogprocesser har fire milepæle, der starter med, at vi gør opmærksom på et problem. Dialogen er fuldført, når virksomheden har udarbejdet og implementeret en plan for at håndtere problemet.

I dialog om klimaforandringer har vi først og fremmest fokus på de sektorer, der er mest udsat for overgangsrisici, herunder olie- og gasselskaber, mineselskaber, forsyningsse-

skaber, energiintensive industrielle selskaber og bilindustrien. Vi har også fokus på den finansielle sektors potentielle eksponering til afledte klimarisici. De vigtigste temaer i vores dialog om klima i 2016 var selskabernes overordnede klimastrategier, deres forretningsmodellens modstandsdygtighed over for klimaforandringer, strandede aktiver og klimarapportering.

Brev til danske virksomheder om klima

MP Pension varetager selv kontakten til de

danske selskaber og er løbende i kontakt med virksomhederne om deres langsigtede værdiskabelse, herunder vores forventninger til god selskabsledelse og deres arbejde med klima og bæredygtighed. I forlængelse af Paris-aftalens ikrafttræden i november 2016 har vi sendt et brev til alle de danske virksomheder, vi investerer i, for at opfordre dem til at overveje, hvilken rolle deres aktiviteter spiller i opfyldelsen af målsætningen fra Paris-aftalen. Desuden opfordrer brevet virksomhederne til at tage konkrete skridt for at understøtte aftalen.

Vores dialogproces

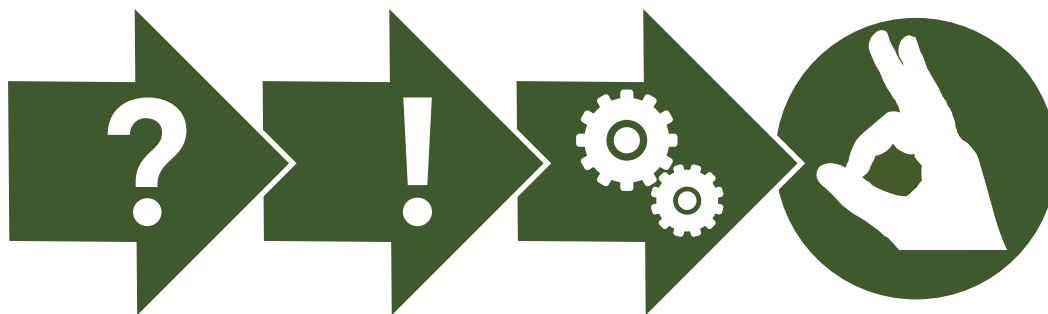
Figuren illustrerer forløbet i vores dialog med virksomhederne.

**Bekymringer
kommunikeres
til selskabet**

**Selskabet
anerkender
problemet**

**Selskabet
præsenterer plan
for at løse problemet**

**Planen imple-
menteres og
dialogen afsluttes**

Case: Dialog med Shell

Shell lavede en 2°-analyse, efter at et aktionærforslag om klima blev vedtaget med 98 % af stemmerne på selskabets generalforsamling i 2015. Analysen viste, at en øget pris på CO₂ vil reducere nutidsværdien af selskabets aktiver, men at den tilsvarende højere oliepris ville mere end modvirke denne effekt. I 2016 fremlagde Shell endnu en analyse, der viste, at selskabet på nogle forretningsområder ville kunne opleve et fald i efterspørgslen ved et lavere forbrug af fossile brændstoffer. Men analysen viste samtidig muligheden for øget efterspørgsel på andre forretningsområder som gas, bio-brændsel og kemikalier.

Selskabets foreløbige opfattelse er, at den samlede konsekvens af 2°-scenariet samlet set vil være mere positivt for selskabet, end det selv havde forventet. Det er dog fortsat bekymrende, at selskabet ikke fuldt ud har anerkendt de potentielle virkninger af en længere periode med en reduceret global efterspørgsel på olie, en strukturel ændring i karakteren af olieudbuddet og en permanent lavere global oliepris. Derfor vil vi fortsætte vores dialog med selskabet og få dem til at tage yderligere skridt.

Klimadialog i 2016

Klimadialog i 2016	Antal dialoger med selskaber	Antal behandlede temaer	Andel dialoger med fremskridt	Antal dialoger hvor alle mål blev opnået
Selskaber	54	68	65%	4

Kilde: Hermes EOS

Case: Dialog med ExxonMobil

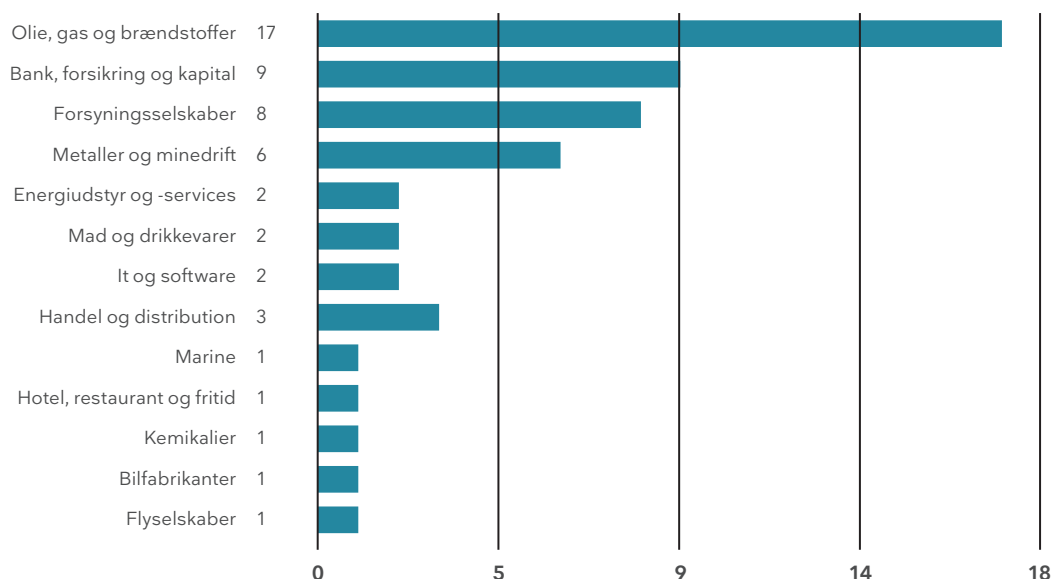
ExxonMobil er verdens største aktieselskab og en af verdens største udledere af drivhusgas. Gennem Hermes EOS var vi medunderskriver af IIGCC's brev om carbon asset risk i 2013. Selskabet skrev et offentligt, detaljeret svar på brevet og afholdt to lange møder for investorer i 2013 og 2014, der øgede den gensidige forståelse for selskabet og investorers syn på klimaforandringer. Hermes EOS har løbende mødtes med selskabet som opfølgning. ExxonMobils øgede vilje til at deltage i diskussionen om klimaforandringer er både

et markant fremskridt for selskabet og for hele industrien.

ExxonMobil mener - ligesom den internationale sammenslutning af olie- og gasproducenter, IOGP - at et udgiftsneutralt, markedsbaseret kvotehandelssystem vil være bedst til at reducere CO₂-udledning, men har ligesom IOGP endnu ikke været offentlig fortalere for en karbonpris. Derfor har vi gennem Hermes EOS opfordret selskabet til offentligt at støtte en pris på CO₂ og til at bruge sin indflydelse på at påvirke IOGP til samme holdning.

Klimadialoger efter sektor

Figuren viser, hvilke sektorer vi har været i klimadialog med i 2016, og antallet af selskaber, vi har været i dialog med.

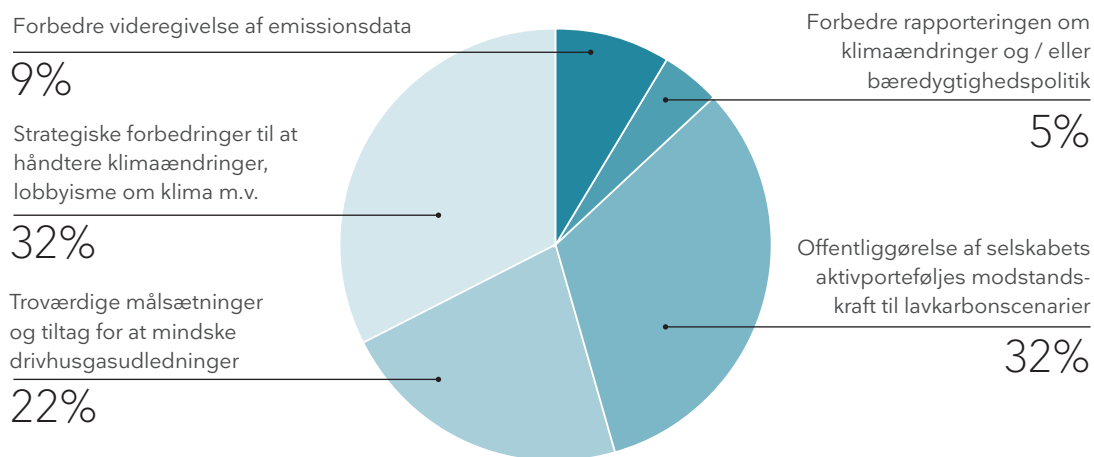
Kilde: Hermes EOS

Klimadialoger efter emne, antal

Af figuren herunder fremgår det, hvilke temaer vores klimadialoger har fokuseret på i 2016.

Kilde: Hermes EOS

Dialogen fortsætter i 2017

Vi vil i 2017 fortsætte dialogen med energiselskaberne for at sikre, at de har en strategi på plads for at håndtere strammere klimapolitikker. I forlængelse af de succesfulde aktionærforslag vi støttede i 2015 og 2016, vil vores indsats fremadrettet have øget fokus på virksomheder, der oplever fysiske risici fra klimaforandringerne.

Paris-aftalen vil også i 2017 være udgangspunktet for vores klimarelaterede dialoger med

selskaber, der er eksponeret for klimarisici. Her vil vi fortsætte med at opfordre til klimatilpasning af porteføljerne og til at begrænse udledningen af drivhusgasser. Vi forventer, at der vil være et særligt fokus på forsynings- og transportsektoren.

Klimafokus på generalforsamlinger

Klimaforandringer er et stigende fokus i aktionærforslagene, der stilles på selskabernes generalforsamlinger, og i 2016 blev der stillet 30 % flere klimarelaterede forslag på de amerikanske selskabers generalforsamlinger end i 2015. I alt stemte vi om 151 klimarelaterede aktionærforslag i 2016.

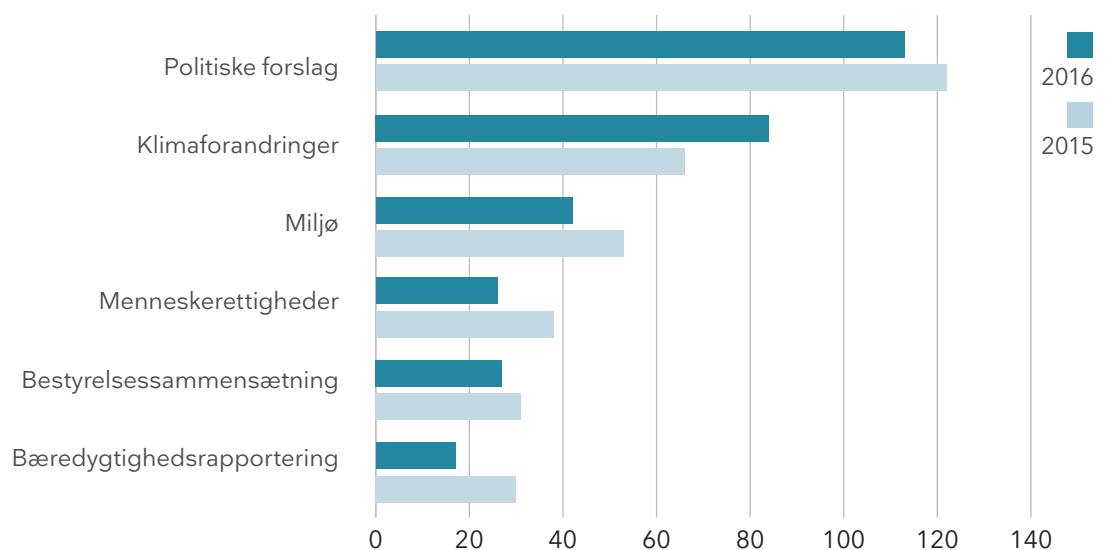
“ I alt stemte MP Pension om 151 klimarelaterede aktionærforslag i 2016. ”

I første omgang støttede vi aktionærforslag hos olie- og gasselskaberne BP og Shell, der krævede større åbenhed om klimapolitikkers potentielle langsigtede konsekvenser for deres forretningsporteføljer. Hos disse - og flere andre - olie- og gasselskaber har der allerede været markante fremskridt, og gennem Hermes EOS var vi med til at stille aktionærforslag hos Chevron og Exxon, der - på trods af at de ikke blev vedtaget - stadig opnåede den største tilslutning et klimarelateret forslag har fået på de to selskabers generalforsamlinger.

I sommeren 2015 tilsluttede vi os Aiming for A-koalitionen af investorer, der står i spidsen for klimadialog med bestyrelserne for klimasponserede selskaber. Investorkoalitionen Aiming for A har i løbet af 2015 og 2016 stillet aktionærforslag på syv udvindingsvirksomheders generalforsamlinger. Disse forslag er med til at definere en ny industriel standard for rapportering om klimaforandringer.

Efter vores dialog med mineselskaberne Anglo American og Rio Tinto om deres rapportering om klimarelaterede risici, var vi gennem Hermes EOS medstiller af lignende aktionærforslag på deres generalforsamlinger i 2016.

Aktionærforslag om klima var i kraftig vækst fra 2015 til 2016.

Kilde: Aktionærforslag på amerikanske selskabers generalforsamlinger i 2015 og 2016 - ISS Voting Database

Case: Aktionærforslag til Rio Tinto

Rio Tinto har et årligt CO₂-fodaftryk på over 30 millioner tons. Derfor er virksomheden udsat for politisk pres for at håndtere klimaforandringerne. En øget indsats kan potentielt øge driftsomkostningerne på grund af stigende omkostninger ved CO₂-udledning og ændret efterspørgsel efter selskabets vigtigste varer.

I 2015, efter stigende bekymring for mineselskabernes eksponering til klimarisici, stillede Hermes EOS sammen med investor koalitionen Aiming for A et aktionærforslag svarende til dem, der tidligere på året var blevet stillet hos flere olie- og gasselskaber. Det var en anmodning om yderligere oplysninger om, hvordan selskabet håndterer klimarisici.

På Rio Tintos generalforsamling motiverede Hermes EOS for aktionærforslaget og de muligheder, overgangen til en lavkarbon-økonomi kan skabe for selskabet. Vi forventer, at analysen vil vise, at varegrupper som aluminium, kobber og uran bliver positivt påvirket i lavkarbon-scenarier, mens andre produkter, såsom kul og jernmalm, kunne blive truet.

I slutningen af januar 2017 var der forlyden-der om, at Rio Tinto planlægger at sælge alle sine kulaktiviteter til et kinesisk selskab for \$2,5 mia. Rio Tinto har løbende frasolgt sine kulaktiver siden 2013, og vil kun have to kulminer i Queensland tilbage, hvis salget går igennem.

Paris-aftalen kræver politisk handling og lovgivning

MP Pension støtter omstillingen til lavudledningsøkonomi, men vi savner mere politisk handling. Paris-aftalen er den første globale juridisk bindende regulering på området. Paris-aftalen er en konvention, og konventioner er kun bindende for stater. Paris-aftalen er ikke bindende for virksomheder og borgere. Vi er overbeviste om, at der skal løftes i flok, hvis klimaudfordringerne skal løses og målet om max. 2° nås. Derfor er det afgørende, at staternes juridiske forpligtelser også bliver bindende for virksomheder og borgere. Det kan kun ske via lovgivning. Det kræver politisk handling - også her i Danmark. Bliver der ikke lovgivet, er det i vores optik tvivlsomt, om Paris-aftalen kommer til at få nogen reel effekt.

“ MP Pension støtter omstillingen til lavudledningsøkonomi, men savner mere politisk handling. ”

Virksomhederne efterspørger regulering

Virksomheder og investorer har brug for regulering, der sænker efterspørgslen på klimaskadelige produkter, fremmer bæredygtige løsninger og giver klare retningslinjer. Regulering ses ofte som en begrænsning, men klare ram-

mer ville mindske den usikkerhed, der p.t. er en af de største barrierer for en hurtigere omstilling inden for klimaområdet.

Vi har i Danmark set flere store virksomheder efterspørge både regulering og afgifter, som i deres øjne ikke er unødvendige omkostninger. Derimod ser de det som et redskab, der kan være med til at gøre danske virksomheder mere konkurrencedygtige og gøre deres fremtidige forretningsstrategier mere præcise.

MP Pensions politiske arbejde

MP Pensions dialog med lovgivere foregår både direkte, gennem vores danske interesseorganisation, Forsikring & Pension, og gennem Institutional Investors Group on Climate Change (IIGCC). Ud over arbejdet i IIGCC deltager vi også i investorinitiativer via FN's Principles for Responsible Investments (UN PRI) og Hermes EOS, der, udover at gå i dialog med virksomheder på vegne af en stor gruppe investorer, også går i dialog med lovgivere og brancheorganisationer.

Gennem Hermes EOS rådgiver vi UNEP FI (FN's Miljøprogram's Finansinitiativ) om deres fokus på klimaændringer og støtter klimaprogrammet under UN PRI.

MP Pension deltager i flere nationale og internationale samarbejder for at følge og påvirke den politiske klimadagsorden.

Signatory of

UN PRI (FN's Principles for Responsible Investments) - Investeringschef i MP Pension, Niels Erik Petersen, har i seks år været bestyrelsesmedlem i FN's organisation til fremme af ansvarlige investeringer (UN PRI).

CDP (tidligere the Carbon Disclosure Project) - globalt rapporteringssystem for måling af drivhusgasudledning og vandforbrug.

IIGCC

IIGCC (The Institutional Investors Group on Climate Change) - Chef for ESG i MP Pension, Zaiga Strautmane, er medlem af Institutional Investors Group on Climate Changes Policy Working Group.

Hermes EOS (Investment Management) - som kunde hos Hermes EOS deltager vi sammen med en række andre institutionelle investorer i en lang række initiativer og arbejdsgrupper til fremme af klimadagsordenen.

IIGCC (The Institutional Investors Group on Climate Change)

Chef for ESG i MP Pension, Zaiga Strautmane, er medlem af Institutional Investors Group on Climate Change's Policy Working Group (IIGCC). I 2016 har MP Pension i samarbejde med de andre investorer i IIGCC arbejdet for en hurtig ratifikation af Paris-aftalen. Op til G20-topmødet i Hangzhou i sommeren 2016 underskrev vi - sammen med over 100 andre investorer - et brev til finansministre og statsoverhoveder. Gennem IIGCC har vi også opfordret EU til at ratificere Paris-aftalen hurtigst muligt. Det har bidraget til at skabe det ekstraordinære momentum, der førte til, at Paris-aftalen allerede kunne træde i kraft den 4. november 2016, hvilket er over seks år hurtigere end Kyoto-traktaten blev ratificeret, og en ny rekord for en global klimatraktat.

På COP22 i Marrakesch, holdt IIGCC - sammen med AIGCC, CTI Ceres/ INCR, IGCC, PRI og UNEP FI - en af kun ti officielle UNFCCC erhvervslivs-arrangerede side-events. Det var et møde sammen med OECD og bilaterale møder med FN-generalsekretærs klimarådgi-ver, den nye sekretariatschef i UNFCCC og UNFCCC's head of non-state actor engagement.

Gennem IIGCC har vi også bidraget til Global Investor Coalition Network's besvarelse til the Financial Stability Board's Task Force's anbefalinger for klimarelaterede finansielle oplysninger. I juli tog en IIGCC-delegation til Bruxelles for at diskutere en række spørgsmål med højt placerede aktører i Kommissionen, herunder bæredygtigheden af EU's finansielle system.

